

Ministru kabineta
2023. gada 13. aprīļa
rīkojums Nr. 209

**Plāns rasisma un antisemītisma mazināšanai
2023. gadam**

Rīgā, 2023

Satura rādītājs

Izmantoto saīsinājumu saraksts	3
I. Plāna rasisma un antisemītisma mazināšanai 2023.gadam kopsavilkums	4
II. Plāna mērķis	8
III. Situācijas raksturojums	8
1.Situācija rasisma mazināšanas jomā	12
2. Situācija antisemītisma mazināšanas un ebreju dzīvesvides saglabāšanas jomā	16
IV. Pasākumi plāna mērķa sasniegšanai	22
V. Ietekmes novērtējums uz valsts un pašvaldību budžetu	26
1.Kopsavilkums par plānā iekļauto uzdevumu īstenošanai nepieciešamo valsts un pašvaldību budžeta finansējumu	26

Izmantoto saīsinājumu saraksts

EM	Ekonomikas ministrija
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
KM	Kultūras ministrija
LCC	Biedrība „Latvijas Cilvēktiesību centrs”
LM	Labklājības ministrija
LU	Latvijas Universitāte
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	Nevalstiskās organizācijas
SIF	Sabiedrības integrācijas fonds
tiesībsargs	Tiesībsarga birojs
VM	Veselības ministrija

I. Plāna rasisma un antisemītisma mazināšanai 2023.gadam kopsavilkums

Plāns rasisma un antisemītisma mazināšanai 2023.gadam (turpmāk – Plāns) ir sagatavots saskaņā ar Eiropas Komisijas 2020.gada 18.septembra paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai „Savienība, kurā valda līdztiesība: ES rasisma apkarošanas rīcības plāns 2020. – 2025.gadam” (COM (2020) 565 final)¹ (turpmāk – Paziņojums Nr.565) un Eiropas Komisijas 2021.gada 5.oktobra paziņojumu Eiropas parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai „ES stratēģija antisemītisma apkarošanai un ebreju dzīvesvides atbalstam (2021. – 2030.gads)” (COM (2021) 615 final)² (turpmāk – Paziņojums Nr.615) (turpmāk abi kopā – Eiropas Komisijas paziņojumi).

Paziņojumā Nr.565 dalībvalstis ir aicinātas līdz 2022.gada beigām pieņemt nacionālos rīcības plānus cīņai pret rasismu. Nacionālajos rīcības plānos būtu iekļaujami pasākumi, lai pastiprinātu rīcību rasisma novēršanas jomā, palīdzētu sadzirdēt cilvēkus, kas pārstāv minoritātes rases vai etniskās piederības kontekstā, un apvienotu dažādu līmeņu dalībniekus kopīgos centienos efektīvāk risināt rasisma problēmu un veidot dzīvi bez rasisma un diskriminācijas.

Savukārt Paziņojumā Nr.615 dalībvalstis ir aicinātas līdz 2022.gada beigām izstrādāt valstu stratēģijas antisemītisma apkarošanas jomā vai ietvert attiecīgus pasākumus savos rasisma novēršanas nacionālajos rīcības plānos un nodrošināt pietiekamu finansējumu to īstenošanai. Paziņojuma Nr.615 mērķis ir veidot Eiropas Savienībā un citviet tādu nākotni, kas ir brīva no antisemītisma, kā arī pastiprināt pasākumus nolūkā aktīvi novērst un apkarot visas tā izpausmes, kā arī nodrošināt, ka ebreji var turpināt baudīt savu dzīvesvidi iekļaujošā un daudzveidīgā Eiropas Savienībā.

Plānā ietvertie pasākumi ir strukturēti, ņemot vērā šādas rekomendācijas:

1. Paziņojumā Nr.565 ir ietverti šādi rīcības virzieni:

- 1) Rasisms individuālā līmenī – cilvēkiem un sabiedrībai nodarītā kaitējuma novēršana:
  - a) rasisma un rasu diskriminācijas apkarošana, izmantojot tiesību aktus: pārskatīšana un rīcība (Eiropas Padomes 2000.gada 29.jūnija direktīva Nr.2000/43/EK ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības³ un līdztiesības iestādes; Eiropas Padomes 2008.gada 28.novembra Pamatlēmumu

¹ Eiropas Komisijas 2020.gada 18.septembra paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai „Savienība, kurā valda līdztiesība: ES rasisma apkarošanas rīcības plāns 2020. – 2025.gadam” (COM (2020) 565 final). Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0565&from=EN>

² Eiropas Komisijas 2021.gada 5.oktobra paziņojums Eiropas parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai „ES stratēģija antisemītisma apkarošanai un ebreju dzīvesvides atbalstam (2021. – 2030.gadam)” (COM (2021) 615 final). Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0615&from=EN>

³ Eiropas Padomes direktīva 2000/43/EK (2000.gada 29.jūnijs) ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības. Pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0043&from=LV>

Nr.2008/913/TI par krimināltiesību izmantošanu cīņā pret noteiktiem rasisma un ksenofobijas veidiem un izpausmēm⁴ un citi juridiski līdzekļi cīņā pret rasismu);

- b) pasākumi ārpus Eiropas Savienības tiesību aktiem – darīt vairāk, lai risinātu rasisma problēmu ikdienas dzīvē (tiesībaizsardzības iestāžu veiktā diskriminācijas apkarošana; drošība un drošums; riski saistībā ar jaunajām tehnoloģijām; nodarbinātība, izglītība, veselība un mājokļi);
- 2) Strukturālais rasisms – pamatproblēmas risināšana:
  - a) pārmaiņu rīcībpolitikas (stereotipu apkarošana un vēstures izpratnes veidošana; pareizie dati apzinātai rīcībpolitikas izvēlei);
  - b) īstenošanas sistēma: Eiropas Savienības rīku pilnīga izmantošana (rīcība vietējā, reģionālā, valsts un starptautiskā līmenī; integrēta pieeja; Eiropas Savienības līdzekļu izmantošana; rasisma un diskriminācijas apkarošana ārpolitikā);
  - c) pozitīva Eiropas Savienības rīcība: ieklausīšanās un rīcība (iekļaujoša demokrātija; jaunas struktūras, lai uzklautu un mācītos: pastāvīga viedokļu apmaiņas sistēma).

2. Eiropas komisijas apakšgrupas Eiropas Savienības rasisma apkarošanas rīcības plāna 2020. – 2025.gadam ieviešanai nacionālā līmenī sagatavotajos kopīgajos pamatprincipos nacionālajiem rīcības plāniem pret rasismu un rasu diskrimināciju (turpmāk – Kopīgie pamatprincipi) ir noteikti šādi pamatprincipi:

- 1) atzīt un veicināt dažādību, taisnīgumu un vienlīdzību;
- 2) nodrošināt, ka Eiropas Savienības tiesiskais un politiskais regulējums un citas saistības, kas izriet no starptautiskajām saistībām ir pilnībā pārņemtas un tiek īstenotas valsts līmenī;
- 3) identificēt un risināt iespējamās strukturālā rasisma izpausmes un to ietekmi;
- 4) valsts rīcības plānos noteikt konkrētus un sasniedzamus mērķus;
- 5) noteikt pasākumus rasisma apkarošanai, izmantojot holistisku pieeju un nodrošinot to koordināciju un iekļaušanu nacionāla, reģionāla un vietēja līmeņa politikās;
- 6) nodrošināt, ka iesaistīšanās, aktīva līdzdalība un caurspīdīgums ir valsts rīcības plāna pamatprincipi, kā arī nodrošināt sabiedrības informēšanu par valsts rīcības plāna sagatavošanu un ieviešanu;
- 7) izmantot datus par vienlīdzību un naida noziegumiem, lai nodrošinātu pierādījumos balstītas politikas veidošanu;
- 8) nodrošināt pienācīgu valsts rīcības plāna īstenošanas uzraudzību un/ vai

⁴ Eiropas Padomes Pamatlēmums 2008/913/TI (2008.gada 28.novembris) par krimināltiesību izmantošanu cīņā pret noteiktiem rasisma un ksenofobijas veidiem un izpausmēm. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008F0913&from=lv>

novērtēšanu.⁵

3. Paziņojumā Nr.615 ir ietverti šādi rīcības virzieni:

- 1) visu antisemitisma izpausmju novēršana un apkarošana:
  - a) cīņa pret antisemitismu visās politikas jomās un Eiropas Savienības finansējuma piesaistīšana;
  - b) antisemitiskas naida runas un naida noziegumu apkarošana;
  - c) cīņa pret antisemitismu tiešsaistē;
  - d) antisemitiskas diskriminācijas apkarošana;
- 2) ebreju dzīvesvides aizsardzība un atbalsts tai:
  - a) pret ebrejiem vērsta vardarbīga ekstrēmisma un terorisma apkarošana;
  - b) atbalsts ebreju dzīvesvidei un reliģijas vai ticības brīvībai;
  - c) ebreju mantojuma aizsardzība;
- 3) izglītība, pētniecība un holokausta piemiņa:
  - a) izglītība un pētniecība par antisemitismu un ebreju dzīvesvidi;
  - b) izglītošana par holokaustu, tā pētniecība un piemiņa;
  - c) holokausta noliegšana, sagrozīšana un trivializēšana;
- 4) vadošā loma globālajā cīņā pret antisemitismu:
  - a) visu instrumentu izmantošana antisemitisma apkarošanai Eiropas Savienības ārējās darbības ietvaros;
  - b) ebreju kultūras mantojuma aizsardzība un holokausta piemiņa.

Saskaņā ar Valsts sekretāru 2021.gada 2.decembra sanāksmes protokollēmuma (prot. Nr.40 3.§) „Informatīvais ziņojums „Par atbildības noteikšanu par „Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai ES stratēģija antisemitisma apkarošanai un ebreju dzīvesvides atbalstam (2021. – 2030.gads)””” 2.punktu Kultūras ministrija ir noteikta par atbildīgo iestādi, bet Ārlietu ministrija, Tieslietu ministrija, Iekšlietu ministrija un Izglītības un zinātnes ministrija par līdzatbildīgajām iestādēm Paziņojuma Nr.615 īstenošanā. Savukārt saskaņā ar starpinstitūciju vienošanos par atbildīgās institūcijas un līdzatbildīgo institūciju noteikšanu Latvijas nacionālā rasisma apkarošanas rīcības plāna izstrādei, kas panākta valsts informācijas sistēmā darbam ar Eiropas Savienības dokumentiem „ESVIS”, Kultūras ministrija ir noteikta par atbildīgo iestādi, bet Ekonomikas ministrija, Iekšlietu ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, Labklājības ministrija, Satiksmes ministrija, Tieslietu ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Finanšu ministrija un Veselības ministrija par līdzatbildīgajām iestādēm Latvijas nacionālā rasisma apkarošanas rīcības plāna sagatavošanai.

Nemot vērā Paziņojumā Nr.615 ietvertos norādi, ka dalībvalstis pasākumus antisemitisma apkarošanai var ietvert savos rasisma novēršanas nacionālajos rīcības

⁵ European Commission, Subgroup on the National implementation of the EU Anti-racism action plan 2020-2025. *Common guiding principles for national action plans against racism and racial discrimination*. Pieejams: https://www.antiracism-eusummit2022.eu/media/42zfloqv/scic_just_anti-racism-summit_napar-report_v05.pdf

plānos, Plāns ir sagatavots kā viens politikas plānošanas dokuments.

Plānā nav ietverti pasākumi antičigānisma un romu diskriminācijas mazināšanai. Tie ir ietverti Plānā romu stratēģiskā ietvara pasākumu īstenošanai 2022. – 2023.gadam⁶.

Plāna sagatavošanu nodrošināja ar Kultūras ministrijas 2022.gada 19.aprīļa rīkojumu Nr.2.5-1-51 „Par darba grupas izveidi Plāna rasisma un antisemitisma mazināšanai 2022. – 2023.gadam izstrādei” izveidota starpinstitucionāla darba grupa, kurā ir iekļauti Ārlietu ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Iekšlietu ministrijas, Labklājības ministrijas, Tieslietu ministrijas, Veselības ministrijas, Augstākās izglītības padomes, Izglītības kvalitātes valsts dienesta, Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras, Latvijas Republikas Tiesībsarga biroja, Nodarbinātības valsts aģentūras, Sabiedrības integrācijas fonda, Valsts administrācijas skolas, Valsts izglītības satura centra, Valsts policijas, biedrības „Latvijas Cilvēktiesību centrs”, biedrības „Latvijas Pašvaldību savienība”, biedrības „Latvijas Ebreju draudžu un kopienu padome”, biedrības „Patvērums „Drošā māja””, muzeja „Ebreji Latvijā”, muzeja „Žaņa Lipkes memoriāls”, kā arī Rīgas un Latvijas ebreju reliģiskās draudzes „Šamir” pārstāvji.

2022.gada 26.oktobrī tika uzsākta Plāna publiskā apspriešana Vienotajā tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portālā. Līdz noteiktā publiskās apspriešanas termiņa beigām – 2022.gada 25.novembrim, tika saņemti septiņi privātpersonu priekšlikumi. Tie pēc būtības neskar Plānā ietvertos pasākumus – viens priekšlikums ar aicinājumu pievērst uzmanību sabiedrības informēšanai par būtiskiem Latvijas vēstures notikumiem ir risināts Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānā 2022.-2023.gadam⁷ (turpmāk – SPASAP), savukārt seši priekšlikumi ir vērsti uz vispārīgu sabiedrības satiecības un iecietības vairošanu un Plānā noteiktie pasākumi to veicinās. Līdz ar to visi par Plānu publiskās apspriešanas laikā izteiktie priekšlikumi ir ņemti vērā.

Plāna pasākumu īstenošana ir cieši saistīta ar Nacionālajā attīstības plānā 2021. – 2027.gadam⁸ (turpmāk – NAP2027) noteikto mērķu un uzdevumu izpildi.⁹ Vienlaikus Plāna pasākumi ir saskaņoti ar šādiem politikas plānošanas dokumentiem: Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņem 2021. – 2027.gadam¹⁰ un SPASAP, Plānu romu stratēģiskā ietvara

⁶ Plāns romu stratēģiskā ietvara pasākumu īstenošanai 2022. – 2023.gadam. Apstiprināts ar Ministru kabineta 2022.gada 3.maija rīkojumu Nr.310 (prot. Nr.25 26.§). Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/332093-par-planu-romu-strategiska-ietvara-pasakumu-istenosanai-2022-2023-gadam>

⁷ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022. – 2023.gadam. Apstiprināts ar Ministru kabineta 2021.gada 18.janvāra rīkojumu Nr.32 (prot. Nr.3 31.§). Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/329302-par-saliedetas-un-pilsoniski-aktivas-sabiedribas-attistibas-planu-2022-2023-gadam>

⁸ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027. gadam (NAP2027). Apstiprināts ar Latvijas Republikas Saeimas 2020.gada 2.jūlija lēmumu. Pieejams:

https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/NAP2027_apstiprin%C4%81ts%20Saeim%C4%81.pdf

⁹ Turpat. NAP2027 rīcības virziena „Saliedētība” 408.uzdevums „Sabiedrības izpratnes par daudzveidību kā resursu palielināšana, stiprinot starpgrupu un starpkultūru komunikācijas prasmes un saziņas intensitāti, dažādības vadību, kā arī diskriminācijas mazināšanu”.

¹⁰ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņem 2021. – 2027.gadam. Apstiprināts ar Ministru kabineta 2021.gada 5.februāra rīkojumu Nr.72 (prot. Nr.12 24.§). Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/320841-par-saliedetas-un-pilsoniski-aktivas-sabiedribas-attistibas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

pasākumu īstenošanai 2022. – 2023.gadam.

Plānā ietvertie pasākumi ir īstenoti arī 2022.gadā, kas ņemot vērā Plāna sagatavošanas un saskaņošanas gaitu neatspoguļojas turpmākajās Plāna nodaļās. Informācija par 2022.gadā īstenotajiem pasākumiem un to īstenošanai izlietoto finansējumu 2022.gadā pieejama Plāna pielikumā.

II. Plāna mērķis

Plāna mērķis ir veicināt rasisma un antisemitisma izpausmju mazināšanu, īstenojot Plānā noteiktos pasākumus saskaņā ar Eiropas Komisijas paziņojumos iekļautajām rekomendācijām un ņemot vērā valstī pieejamos resursus.

III. Situācijas raksturojums

Neiecietībai pret citas rases, tautības, reliģijas pārstāvjiem nav tikai lokāls raksturs, tā ir pasaules mēroga problēma. Lai gan vispārējie cilvēktiesību principi jau 1948.gadā tika iekļauti Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā¹¹, rasisma un antisemitisma izpausmes arī mūsdienās ir ļoti izplatītas. Šo jautājumu regulāri aktualizē arī starptautiskās organizācijas, kuru kompetencē ietilpst iecietības veicināšana un diskriminācijas novēršana. Nacionālā līmenī iecietības veicināšana un diskriminācijas novēršana ietilpst tiesībsarga kompetencē. Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 11.panta 1. un 2.punktu tiesībsarga funkcijas ir veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību, kā arī sekmēt vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu un jebkāda veida diskriminācijas novēršanu. Īstenojot šīs funkcijas, tiesībsargs piedalās likumdošanas izstrādē, ierosina un izskata pārbaudes lietas, izvirzot rekomendācijas. Tiesībsargs arī aktīvi iesaistās sabiedrības, tostarp izglītojamo izglītošanā par diskriminācijas novēršanas jautājumiem. Saskaņā ar SIA „Safege Baltija”, SIA „Comperio” un SIA „Prospero” pēc Sabiedrības integrācijas fonda pasūtījuma veikto pētījumu „Izpētes ziņojums par pašreizējo sabiedrības izpratnes un informētības līmeni un efektīvākajiem informācijas sniegšanas mehānismiem” sabiedrības tolerances līmeni ir iespējams noteikt, uzdodot trīs jautājumus, kas cieši saistīti ar ikviena cilvēka ikdienu. Proti: ar ko jūs nevēlētos (1) dzīvot kaimiņos, (2) strādāt vienā kolektīvā un (3) veidot kopīgu ģimeni. Analizējot Latvijas iedzīvotāju tolerances līmeni, pētījumā secināts, ka tikai gandrīz katram piektajam Latvijas iedzīvotājam ir augsts tolerances līmenis: tikai aptuveni 20% Latvijas iedzīvotāju pauž viedokli, ka viņiem nebūtu nekādu problēmu dzīvot kaimiņos, strādāt kopā vai būt tuvos draugos ar diskriminācijas riskam pakļauto sociālo grupu pārstāvjiem.¹² Biedrības „Sabiedriskās politikas

¹¹ Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 2.pants: „Katram cilvēkam jābūt apveltītam ar visām tiesībām un visām brīvībām, kas pasludinātas šajā deklarācijā, neatkarīgi no rases, ādas krāsas, dzimuma, valodas, reliģijas, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās vai citas izcelsmes, mantiskā stāvokļa, kārtas vai cita stāvokļa.”

¹² SIA „Safege Baltija”, SIA „Comperio” un SIA „Prospero” (2017). *Izpētes ziņojums par pašreizējo sabiedrības izpratnes un informētības līmeni un efektīvākajiem informācijas sniegšanas mehānismiem*. Rīga, 4.lpp. Pieejams: <https://www.sif.gov.lv/lv/media/1236/download>

centrs „PROVIDUS”” 2020.gadā pasūtītā sabiedriskās domas aptauja apliecina jau iepriekš veiktu pētījumu rezultātus – neiecietībai visbiežāk ir pakļauti musulmaņi, romi, geji, lesbietes un transpersonas, cilvēki ar garīga rakstura traucējumiem, kā arī cilvēki no Dienvidāzijas (piemēram, Indijas, Pakistānas).¹³

Stereotipi un aizspriedumi mēdz pāraugt plašākā rasistiskā attieksmē, vērtējot kādu grupu kā zemāku vai mazāk vērtīgu un pilntiesīgu. Naida noziegumi un diskriminācija ir neiecietības galējās izpausmes.¹⁴ Latvijā naida noziegumi galvenokārt izpaužas naida runas veidā, ievietojot aizvainojošus komentārus un publikācijas internetā, tas ir, izmantojot automatizētu datu apstrādes sistēmu, lai veiktu darbības, kas vērstas uz nacionālā, etniskā, rasu, reliģiskā vai sociālā naida vai nesaticības izraisīšanu.¹⁵ Naida runas identificēšana praksē ir saistīta ar naidīgā komentāra saturu, kas var būt ļoti atšķirīgs, izvērtēšanu.¹⁶ Cīņa ar naida runu internetā ir saistīta ar dažādiem izaicinājumiem, kā piemēram, formālas un skaidras naida runas definīcijas trūkums, valodu daudzveidība, kurās tiek publicēts saturs; satura formas daudzveidība – no komentāra līdz veselām vietnēm, kurās mērķtiecīgi tiek izplatīta naida runa; interneta platformu un lietotāju atbildības nošķiršana.¹⁷

Naida noziegumu gadījumos tiesībsargājošo iestāžu darba efektivitāte ir atkarīga no cietušo un citu personu gatavības ziņot par šiem noziegumiem. Tomēr cilvēki, kas pārstāv dažādas mazaizsargātās grupas, bieži vien neatpazīst naida noziegumus un neapzinās, ka konkrētais nodarījums varētu būt sodāms. Tāpat cilvēki var neapzināties, ka izteikumi, kas vērsti pret viņiem viņu identitātes dēļ, var tikt uzskatīti par naida runu, kas ir sodāma. Piemēram, absolūts vairākums jeb 86% ārvalstu studentu, kas ir saskārušies ar neiecietības izpausmēm, nekur par tām nav ziņojuši, tajā skaitā puse no tiem, kas ir saskārušies ar fizisku vardarbību. Lielākā daļa uzskata, ka šie incidenti (īpaši verbālie aizskārumi) nav pietiekami nopietns iemesls, lai par tiem ziņotu. Daļa neuzticas policijai (9%), daļa netic, ka ziņošana kaut ko mainīs (8%), bet vēl daļa ir pieradusi pie šādiem incidentiem (8%).¹⁸

Kopš 2016.gada Eiropas Savienības teritorijā ir spēkā Eiropas Savienības Rīcības kodekss cīņai pret nelikumīgiem naidīgiem izteikumiem tiešsaistē.¹⁹ Eiropas

¹³ Tīrgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs SKDS (2020). *Latvijas iedzīvotāju aptauja*. Rīga, 3.lpp. Pieejams: http://providus.lv/article_files/3841/original/Tabulas_integracija_112020_.pdf?1614347941

¹⁴ Biedrība „Latvijas Cilvēktiesību centrs” (2017). *Saki NĒ naida runai*. Palīgmateriāls skolotājiem par neiecietības un naida runas jautājumiem, runājot par tiem ar skolēniem. Rīga, 7.-8.lpp. Pieejams: https://cilvektiesibas.org.lv/media/attachments/13/11/2017/saki_ne_naida_runai_buklets_13_11_m94K6bF.pdf

¹⁵ Kamenska A., Treļš Ē. (2017). *Naida noziegumi: prakse un problēmas. Nacionālais ziņojums – Latvija*. Rīga, 59.lpp. Pieejams: https://cilvektiesibas.org.lv/media/attachments/01/03/2018/LV_brosura_internetam.pdf

¹⁶ Treļš Ē. (2016). *Teksta juridiskās ekspertīzes īpašības lietās par naida izraisīšanu*. Socrates: Rīgas Stradiņa universitātes Juridiskās fakultātes elektroniskais juridisko zinātnisko rakstu žurnāls, Nr. 1 (4), 46.-56.lpp. Pieejams: https://dSPACE.rsu.lv/jspui/bitstream/123456789/987/1/16-091_Socrates_4_2016_05_Treļš_046-056_.pdf

¹⁷ Kamenska, A., Tumule, J. (2022). *Cīņa ar naida runu internetā: Eiropas Komisijas un uzticamo ziņotāju loma*. Jurista vārds, 2022 /NR. 25/26 (1239/1240). Pieejams: https://juristavards.lv/doc/281533-cina-ar-naida-runu-interneta-eiropas-komisijas-un-uzticamo-zinotaju-loma/?fbclid=IwAR0CYhydIrm-uRPh_n0LYR2eMYpGY24U95bsNyclTjXPIdwJE5IC_gZZTwY

¹⁸ Biedrība „Latvijas Cilvēktiesību centrs” (2016). *Ārvalstu studentu/immigrantu aptauja par saskarsmi ar neiecietības izpausmēm Latvijā. Rezultātu apkopojums*. Rīga, 46.-56.lpp. Pieejams: <https://cilvektiesibas.org.lv/media/attachments/10/05/2017/studentuaptaujaLV2016.pdf>

¹⁹ *The EU Code of conduct on countering illegal hate speech online*. Pieejams: <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and->

Komisijas organizētos monitoringos, kuros tiek pārbaudīta sociālo tīklu reaģēšana uz sūdzībām par naida runu, no Latvijas iesniegti 940 ziņojumi par naidīgu saturu. Sociālie tīkli vidēji dzēsuši 68,5% no ziņotā satura.²⁰

LCC veic naida runas monitoringu, piedaloties Eiropas Komisijas monitoringos, kā arī dažādu projektu ietvaros. Pēdējo piecu gadu laikā LCC ir ziņojis par vairāk kā 2000 naida runas gadījumiem gan globālajos sociālajos tīklos, gan Latvijas ziņu portālu vietnēs. Pēc LCC monitoringa datiem, Latvijā visvairāk naida runa ir izplatīta uz etniskā pamata, tostarp pret ebrejiem, latviešiem, krieviem un romiem (31 %), migrantiem (tai skaitā bēgļiem (28%) un ādas krāsas/rases pamata (10%).²¹

2020. un 2021.gadā tiesībsargs ir identificējis krietni vairāk gadījumu, kad tika izteikta naida runa pret personām ar citu ādas krāsu un etnisko izcelsmi. Pārsvarā tie bija anonīmi komentāri un ieraksti sociālajos tīklos. Naida runas tendences ietekmē aktuāli notikumi. Migrācijas krīzes laikā uz Latvijas Republikas – Baltkrievijas Republikas robežas strauji pieauga naida runa pret migrantiem un cilvēkiem ar atšķirīgu ādas krāsu. 2022.gadā krietni lielāks naida runas uzliesmojums ir vērojams Ukrainas kara kontekstā. Kopš Krievijas Federācijas iebrukuma Ukrainā ir pieaugusi naida runa uz etniskā pamata. Kā liecina tiesībsarga novērojumi, tad naida runa Latvijas sabiedrībā joprojām ir samērā slēpta problēma. Proti, naida runas aktualitātei politiskā līmenī nav pievērsta pietiekama uzmanība. Novērojams, ka personas vairāk identificē šāda rakstura izteikumus publiskā vidē un pamazām pieaug personu sūdzību skaits. Tomēr būtu veicināma aizskarto personu aktivitāte, ziņojot par naida runas gadījumiem. Aktualizējot šo jautājumu, tiesībsargs piedalās dažādās konferencēs, diskusijās, sniedz sabiedrībai informāciju Tiesībsarga biroja tīmekļvietnē. Tiesībsarga biroja juristi dodas uz izglītības iestādēm, lai diskutētu ar jauniešiem par iecietību, cīņu pret rasismu, antisemitismu un naida runas nepieļaujamību.

Aizspriedumi sabiedrībā pastāv un ne vienmēr cilvēki ir gatavi pieņemt citas rases, tautības pārstāvjus savā vidē. Tiesībsarga birojs ir konstatējis gadījumus no NVO ziņojumiem un cilvēku izteikumiem kad, piemēram, atsaka izīrēt dzīvokli cilvēkiem ar atšķirīgu ādas krāsu.

[xenophobia/eu-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online_en#:~:text=Related%20links-.%E2%80%8BThe%20EU%20Code%20of%20Conduct.countering%20illegal%20hate%20speech%20online%E2%80%9D](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/factsheet-6th-monitoring-round-of-the-code-of-conduct-october2021_en_1.pdf)

²⁰ European Commission (2021). *Countering illegal hate speech online. 6th evaluation of the Code of conduct*. p.3. Pieejams: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/factsheet-6th-monitoring-round-of-the-code-of-conduct-october2021_en_1.pdf

²¹ Kamenska, A., Tumule, J. (2022). *Cīņa ar naida runu internetā: Eiropas Komisijas un uzticamo ziņotāju loma*. Jurista vārds, 2022 /NR. 25/26 (1239/1240). Pieejams: https://juristavards.lv/doc/281533-cina-ar-naida-runu-interneta-eiropas-komisijas-un-uzticamo-zinotaju-loma/?fbclid=IwAR0CYhydIrm-uRPh_n0LYR2eMYpGY24U95bsNycITjXPIdwJE5IC_gZZTwY

Jebkura veida, tai skaitā rasu, diskriminācijas novēršanai ir intensīvi jāstrādā ar sabiedrību, tā ir jāizglīto. Vislabāk to sākt jau no mazotnes. Minētie jautājumi ir iekļauti valsts izglītības standartos²² un izglītojamo audzināšanas vadlīnijās²³.

Ar atsevišķām neregulārām sabiedrības izglītošanas kampaņām rasismu un antisemitismu izskaust ir teju neiespējami. Tam ir jābūt ilgstošam un koordinētam aktivitāšu kopumam vairāku gadu garumā ar konkrēti noteiktiem sasniedzamiem mērķiem.

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2000.gada 8.jūnija direktīvas Nr.2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību) 14.pantu,²⁴ Informācijas sabiedrības pakalpojuma likuma 10.pantu²⁵, tādiem interneta starpniekiem kā *Facebook*, *Snapchat*, *Google* un citiem, ir pienākums dzēst vai padarīt lietotājiem nepieejamu informāciju, kas uzskatāma par prettiesisku tad, kad šis starpnieks uzzina par šo prettiesiskumu. Konkrēti – interneta portāliem ir pienākums dzēst naida runu internetā, ja tāda ir sastopama. Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2015.gada 16.jūnijā pieņēma spriedumu lietā *Delfi pret Igauniju*, kurā atzina, ka interneta ziņu portāls ir atbildīgs par aizskarošiem un neslavu ceļošiem lietotāju komentāriem.²⁶

2016.gadā tiesībsargs veica pētījumu „Naida runas un naida noziegumu atpazīšanas un izmeklēšanas prakses problēmaspekti Latvijas Republikā.”²⁷ Pētījumā secināts, ka lielāka uzmanība pievēršama naida runas un naida noziegumu identificēšanas, kvalifikācijas un izmeklēšanas jautājumiem. Lai arī naida motīva pierādīšana praksē ir ļoti sarežģīta, nav pieļaujams, ka šādi noziegumi paliek neizmeklēti prakses un pieredzes trūkuma dēļ.

Valsts policijas 2017.gadā izstrādātajās „Vadlīnijās „naida noziegumu” identifikācijai un izmeklēšanai” ir norādīts, ka jēdziens „naida noziegums” nav ietverts Latvijas normatīvajā regulējumā. Parasti jēdzienu „naida noziegums” saprot kā noziedzīgus nodarījumus, kas paredzēti Krimināllikuma 71.pantā (Genocīds),

²² Ministru kabineta 2018.gada 27.novembra noteikumi Nr.747 „Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem”. Pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/303768-noteikumi-par-valsts-pamatizglitibas-standartu-un-pamatizglitibas-programmu-paraugiem>;

Ministru kabineta 2019.gada 3.septembar noteikumi Nr.416 „Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem”. Pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/309597-noteikumi-par-valsts-visparejas-videjas-izglitibas-standartu-un-visparejas-videjas-izglitibas-programmu-paraugiem>

²³ Ministru kabineta 2016.gada 15.jūlija noteikumi Nr.480 „Izglītojamo audzināšanas vadlīnijas un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtība”. Pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/283735-izglitojamo-audzinanas-vadlinijas-un-informacijas-macibu-lidzeklu-materialu-un-macibu-un-audzinanas-metozu-izvertesanas>

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 12000/31/EK (2000. gada 8. jūnijs) par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību). Pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0031&from=lv>

²⁵ Informācijas sabiedrības pakalpojuma likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/96619-informacijas-sabiedribas-pakalpojumu-likums>

²⁶ Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2015.gada 16.jūnija spriedums lietā *Delfi pret Igauniju* <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2264569/09%22%5D%7D>

²⁷ Ambrasa I. (2016). *Naida runas un naida noziegumu atpazīšanas un izmeklēšanas prakses problēmaspekti Latvijas Republikā*.

Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2022/07/naida_noziegumu_un_naida_runas_izmeklesana_lv_2016_1496214733.pdf

71.¹.pantā (Aicinājums uz genocīdu), 78.pantā (Nacionāla, etniska un rasu naida izraisīšana), 149.¹.pantā (Diskriminācijas aizlieguma pārkāpšana), 150.pantā (Sociālā naida un nesaticības izraisīšana), un jebkuru citu noziedzīgu nodarījumu, kurš izdarīts rasistisku, nacionālu, etnisku vai reliģisku motīvu dēļ (Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas 14.punkts).^{28,29,30}

1.Situācija rasisma mazināšanas jomā

Saskaņā ar Paziņojumā Nr.565 norādīto un Eiropas Padomes iestādes – Eiropas Komisijas pret rasismu un neiecietību, pausto, ar terminu „rasisms” ir jāsaprot „pārliecība, ka tāds iemesls kā „rase”, ādas krāsa, valoda, reliģija, valstspiederība vai valstiskā vai etniskā piederība attaisno necieņu pret personu vai personu grupu vai personas vai personu grupas pārkāpuma jēdzienu”.^{31,32}

Lai gan Eiropas Savienībā ir aizliegta diskriminācija rasu vai etniskās piederības dēļ³³, tā joprojām pastāv. Rasisms nodara kaitējumu sabiedrībai dažādos veidos – tas skar cilvēka cieņu, izredzes dzīvē, labklājību un labjūtību, kā arī personisko drošību.³⁴

Dažādu etnisko grupu diskrimināciju ir grūti izskaust un to var izraisīt dažādi faktori. Pētījumos par šo tēmu tiek izšķirta beznosacījuma diskriminācija, kuras pamatā ir nepatika pret migrantiem un statistiskā diskriminācija, kuras pamatā ir

²⁸ Valsts policija (2017). *Vadlīnijas „naida noziegumu” identifikācijai un izmeklēšanai*. Rīga, 3.lpp. Pieejamas: <https://www.vp.gov.lv/lv/vadlinijas-naida-noziegumu-identifikacijai-un-noversanai>

²⁹ Tiesu prakses apkopojumā „Naida runa un vārda brīvība. Tiesu prakse krimināllietās par Krimināllikuma 71.¹, 78., 150.pantu. 2012.gada oktobris – 2018.gada maijs” ir norādīts, ka no 25 aplūkotām krimināllietām 24 bijušas par personu saukšanu pie kriminālatbildības pēc Krimināllikuma 78.panta otrās daļas par darbībām, kas vērstas uz nacionālā, etniskā, rasu vai reliģiskā naida vai nesaticības izraisīšanu, izmantojot automatizētu datu apstrādes sistēmu. Apkopojumā atzīmēts, ka komentāri tika vērsti pret dažādām etniskām un reliģiskām grupām: 10 – ebrejiem, 8 – latviešiem, 3 – krieviem, 1 – romiem, 1 – musulmaņiem, 1 – melnādainajiem. Apkopojuma aptvertajā periodā par noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma 78.panta otrā daļā, par vainīgām atzītas 23 personas.

³⁰ Naida runas (noziedzīgu nodarījumu) statistiskie rādītāji Latvijas Republikā (laika periodā no 01.01.2011. līdz 30.04.2021.): Par noziedzīgu nodarījumu pēc Krimināllikuma 74¹. panta, kopumā 4 kriminālprocesi virzīti tiesai; Par noziedzīgu nodarījumu pēc Krimināllikuma 78. panta, kopumā 40 kriminālprocesi virzīti tiesai vai pabeigti ar prokurora priekšrakstu par sodu; Par noziedzīgu nodarījumu pēc Krimināllikuma 150. panta, kopumā 4 kriminālprocesi virzīti tiesai vai pabeigti ar prokurora priekšrakstu par sodu.

³¹ Eiropas Komisijas 2020.gada 18.septembra paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai „Savienība, kurā valda līdztiesība: ES rasisma apkarošanas rīcības plāns 2020. – 2025. gadam” (COM (2020) 565 final). Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0565&from=EN>

³² Ņemot vērā, ka Plāns ir sagatavots saskaņā ar Paziņojumu Nr.565, kā arī ņemot vērā Eiropas Komisijas 2020.gada 12.novembra paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai „Savienība, kurā valda līdztiesība: LGBTIK līdztiesības stratēģija 2020. – 2025. gadam” (COM (2020) 698 final). (Pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0698&from=EN>), Plānā netiek iekļauta informācija par diskriminācijas un neiecietības izpausmēm pret LGBTIK kopienas pārstāvjiem.

³³ Padomes Direktīvas 2000/43/EK (2000.gada 29.jūnijs), ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības, 2.pants. Pieejama: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0043&from=LV>

³⁴ Eiropas Komisijas 2020.gada 18.septembra paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komitejai un reģionu komitejai „Savienība, kurā valda līdztiesība: ES rasisma apkarošanas rīcības plāns 2020. – 2025. gadam” (COM (2020) 565 final). Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0565&from=EN>

specifiski uzskati, kas saistīti ar cilvēkiem no dažādām etniskām grupām.³⁵ Saskaņā ar 2020.gada novembrī Turgus un sabiedriskās domas pētījumu centra SKDS veiktās Latvijas iedzīvotāju aptaujas rezultātiem, 86% Latvijas iedzīvotāju pēdējā gada laikā ar diskriminējošu attieksmi nav saskārušies. Tikai 4% aptaujas dalībnieku norādīja, ka ir saskārušies ar diskrimināciju etniskās piederības dēļ, bet 3% – pilsonības dēļ.³⁶

Saskaņā ar LCC veikto ārvalstu studentu aptaujas rezultātiem 68% aptaujāto ir saskārušies ar dažādām neiecietības izpausmēm, tostarp, naida runu, naida noziegumiem un diskrimināciju. 33% respondentu atbildēja, ka ir cietuši paši un 36%, ka ir bijuši liecinieki šādiem gadījumiem vai ir dzirdējuši par tiem no citiem. Kā galvenie aizskāruma iemesli visbiežāk norādīta – ādas krāsa vai rase (36%), etniskā izcelsme (25%), valoda (22%), reliģiskā piederība (6%).³⁷

Eiropas Padomes Konsultatīvā komiteja par Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību izpildi trešā periodiskā pārskata ietvaros 2018.gadā Latvijai rekomendēja valsts iestādēs nodrošināt spēcīgāku, ātrāku un efektīvāku rīcību, lai novērstu un izmeklētu nodarījumus, kas izdarīti ar rasistisku vai ksenofobisku motīvu, un sauktu pie atbildības par šāda nodarījuma izdarīšanu un nodrošinātu šī fenomena pastāvīgu uzraudzību sabiedrībā. Konsultatīvā komiteja mudināja valsts iestādes cīnīties pret stereotipiem un aizspriedumiem politiskajā diskursā un veicināt iecietību un starpkultūru dialogu visā sabiedrībā kopumā. Jo īpaši – nekavējoties īstenot īpašus mērķtiecīgi izstrādātus pasākumus, piemēram, informatīvas kampaņas, cita starpā, medijos, lai neitralizētu ksenofobijas izpausmes sabiedrībā.³⁸

Apvienoto Nāciju Organizācijas Rasu diskriminācijas izskaušanas komiteja 2018.gadā publicēja novērojumus par sesto līdz divpadsmito periodisko pārskatu par Latviju. Minētajā dokumentā Latvijai tika izteiktas vairākas rekomendācijas. Latvijai rekomendēja palielināt finansējumu Tiesībsarga birojam, lai tas spētu efektīvāk strādāt ar rasisma un diskriminācijas mazināšanas jautājumiem. Latvijai ieteikts savā tiesiskajā regulējumā iekļaut rasu diskriminācijas jēdzienu, kas atbilstu Starptautiskās konvencijas par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu 1.pantam. Kā arī rekomendēts pārskatīt normas, kas paredzētas cīņai pret rasu un naida runu, kā arī uzlabot cīņu pret naida runu internetā.³⁹

Saskaņā ar Tiesu administrācijas apkopoto informāciju laika posmā no 2017.gada 1.janvāra līdz 2022.gada septembrim Latvijas tiesās ir pabeigti desmit

³⁵ Boarini R., Causa O., Fleurbaey M., Grimalda G., Woolard I. (2018). Reducing inequalities and strengthening social cohesion through inclusive growth: a roadmap for action. *Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal*, 12 (2018-63), pp.15-16. Pieejams: http://www.economics-ejournal.org/dataset/PDFs/journalarticles_2018-63.pdf

³⁶ Turgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs SKDS (2020). Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga, 5.lpp. Pieejams: http://providus.lv/article_files/3842/original/Tabulas_integracija_112020_.pdf?1614348752

³⁷ Biedrība „Latvijas Cilvēktiesību centrs” (2016). *Ārvalstu studentu/immigrantu aptauja par saskarsmi ar neiecietības izpausmēm Latvijā*.

Pieejams: <http://cilvektiesibas.org.lv/media/attachments/10/05/2017/studentuaptaujaLV2016.pdf>

³⁸ *Fourth Report on the Implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities by the Republic of Latvia* (2021). Rīga, p. 25. Pieejams: <https://rm.coe.int/4th-sr-latvia-en/1680a46422>

³⁹ Committee on the Elimination of Racial Discrimination (2018). *Concluding observations on the combined sixth to twelfth periodic reports of Latvia*. p. 3. Pieejams: https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CERD/Shared%20Documents/LVA/CERD_C_LVA_CO_6-12_32235_E.pdf

tiesvedības procesi pēc Krimināllikuma 78.panta – Nacionālā, etniskā un rasu naida izraisīšana, un notiesātas 8 personas.⁴⁰

Savukārt saskaņā ar Valsts drošības dienesta apkopoto informāciju no 2018.gada līdz 2022.gada 1.septembrim pēc Krimināllikuma 78.panta ir uzsākti 32 kriminālprocesi.⁴¹ Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 387.panta otrajā daļā noteikto Valsts drošības dienesta pilnvarotas amatpersonas izmeklē noziedzīgus nodarījumus, kas izdarīti valsts drošības jomā vai valsts drošības iestādēs, vai citus noziedzīgus nodarījumus savas kompetences ietvaros un gadījumos, kad izmeklēšanu uzdevis veikt ģenerālprokurors. No uzsākto kriminālprocesa materiāliem neizrietēja, ka pastāv valsts drošības jomas apdraudējums, kas būtu piekritīgs Valsts drošības dienestam, turklāt netika iegūtas ziņas, ka kriminālprocesā identificēto personu darbības vai personas apdraudētu valsts drošību. Tāpēc kriminālprocesi pēc piekritības izmeklēšanas organizēšanai tika nosūtīti Valsts policijai.

Pēc Krievijas Federācijas iebrukuma Ukrainā 2022.gada 24.februārī Valsts policija Latvijā ir fiksējusi dažāda veida noziedzīgus nodarījumus un likumpārkāpumus, par kuriem kopumā no 2022.gada 24.februāra līdz 2022.gada 24.augustam ir uzsākti 125 kriminālprocesi un 290 administratīvo pārkāpumu procesi, ir aktīvas 173 resoriskās pārbaudes. Lielākoties fiksētie likumpārkāpumi aizvien ir saistīti ar militāro agresiju un totalitāro režīmu slavinošu simbolu atainošanu vidē, kā arī policija regulāri turpina fiksēt gadījumus, kas saistīti ar Ukrainas karogu zādzībām vai bojāšanām.

No 2017.gada līdz 2021.gadam ar Rīgas valstspilsētas pašvaldības atbalstu LCC novadīja 28 seminārus⁴² izglītojamiem un četrus seminārus pedagogiem par naida runas mazināšanu. Tajos piedalījās vairāk kā 700 8.-12. klašu izglītojamie un 100 pedagogi. Pedagogi atzīst naida runas tēmas aktualitāti izglītības iestādēs dažāda vecuma izglītojamo vidū. Vienlaikus daudziem pedagogiem trūkst zināšanu, kā runāt par to ar izglītojamiem, jo bieži vien tas ir saistīts ar jutīgiem jeb sabiedrībā strīdīgiem jautājumiem. Nepieciešamība pēc šādiem semināriem ir arī citviet Latvijā.

Savukārt biedrības „Izglītības attīstības centrs” 2020.gada projekts „Starpkultūru dialoga sekmēšana skolā” bija vērsts uz sabiedrības integrācijas veicināšanu Rīgas pilsētā, īstenojot starpkultūru izglītības pasākumus, kas vērsti uz etniskās saskaņas un iecietības vērtību stiprināšanu starp cilvēkiem ar dažādu etnisko, kultūras, reliģisko un lingvistisko mantojumu.

⁴⁰ 2017.gadā uzsākts viens tiesvedības process, attaisnota viena persona; 2018.gadā uzsākti divi tiesvedības procesi, notiesātas divas personas; 2019.gadā uzsākti divi tiesvedības procesi, attaisnota viena persona, notiesāta viena persona; 2020.gadā uzsākti divi tiesvedības procesi, notiesātas divas personas; 2021.gadā uzsākts viens tiesvedības process, notiesāta viena persona; 2022.gadā (līdz septembrim) uzsākti divi tiesvedības procesi, notiesātas divas personas.

⁴¹ 2018.gadā 4 kriminālprocesi; 2019.gadā 6 kriminālprocesi; 2020.gadā 4 kriminālprocesi; 2021.gadā 4 kriminālprocesi; 2022.gadā (līdz 1.septembrim) 14 kriminālprocesi.

⁴² Semināri īstenoti Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta atbalstīto projektu ietvaros. Piemēram, <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/news/istenots-projekts-saki-ne-naida-runai-440/>; <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/news/ir-istenots-projekts-kopa-pret-dezinformaciju-un-n-551/>

Nevalstiskās organizācijas īsteno rasisma un diskriminācijas mazināšanas aktivitātes dažādu starptautisko projektu ietvaros.

2021.gadā un 2022.gadā LCC organizēja divus seminārus Rīgā un Liepājā jauniešiem par naida runu un vārda brīvības lomu starptautiskā projekta „Aktīvi Eiropas pilsoņi pret naida runu” ietvaros. Semināros piedalījās 58 jaunieši vecumā no 16 līdz 30 gadiem. Semināru laikā jaunieši plānoja savas iniciatīvas naida runas mazināšanai.

2022.gadā LCC un biedrība „Līdzdalības platforma” īstenoja kapacitātes stiprināšanas programmu NVO pārstāvjiem „Ceļā uz iecietīgāku sabiedrību”⁴³, lai stiprinātu NVO spēju reaģēt uz neiecietības izpausmēm, it īpaši uz diskrimināciju un naida runu/noziegumiem. Tajā piedalījās 28 dalībnieki, kas pārstāvēja 24 biedrības no dažādiem Latvijas reģioniem. Programmas rezultātā NVO izstrādāja un īstenoja savas iniciatīvas iecietības veicināšanai un dažādu mērķgrupu informētības palielināšanai par to, kā reaģēt uz diskrimināciju un naida noziegumiem/runu. NVO mērķgrupu vidū ir izglītojamie, jaunieši, jaunās māmiņas, seniori, sociālie darbinieki. Līdz 2022.gada 30.jūnijam kopumā ir īstenotas astoņas iniciatīvas, kuras aptver gandrīz 300 dalībniekus.

2021.gadā un 2022.gadā LCC sadarbībā ar biedrību „Make Room Europe” rīkoja trīs informatīvos seminārus „Diskriminācija, naida noziegumu un naida runa: ko Es varu darīt?”⁴⁴, kuros piedalījās Latvijā dzīvojošie ārvalstu pilsoņi, ārvalstu studenti, cilvēki ar bēgļa vai alternatīvo statusu. Lielākā daļa dalībnieku diskusiju laikā ir atzinuši, ka ir pieredzējuši diskrimināciju, naida noziegumus un/vai naida runu, bet nekad nav ziņojuši par šiem gadījumiem nevienai iestādei, ne policijai, ne tiesībsargam, ne NVO.

Valmieras novads ir iesaistījies pasaulē lielākajā cilvēku fotoprojektā „*Inside out*”, fotografējot Valmieras novada cilvēkus un veidojot fotogrāfiju izstādi uz Valmieras bijušās katlumājas fasādes un skursteņa. Publiski daloties ar savu fotoportretu, cilvēki pievērš uzmanību neiecietībai un rasismam. Kopumā 23 Valmieras un apkārtējo novadu izglītības iestāžu sociālie pedagogi un psihologi, bāriņtiesu, kā arī sociālo dienestu pārstāvji piedalījās mācībās par vardarbības un rasisma ierobežošanu. Savukārt Latvijas „Optibet” futbola virslīgas klubi RFS un „Valmiera FC” ar kopbildi ir pauduši nostāju, ka pasaulē nepieciešams izskaust rasismu.

Lai mazinātu agresijas un naida kurināšanas izpausmes, 2022.gada 31.martā Saeima pieņēma grozījumus Administratīvo sodu likumā par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā (stājās spēkā 2022.gada 3.maijā), ar kuriem noteikta administratīvā atbildība par agresīvu uzvedību. Administratīvo atbildību var piemērot par agresīvu uzvedību, kas traucē citas personas mieru un ir saistīta ar draudiem radīt kaitējumu personas vai viņas

⁴³ Programma tiek īstenota Aktīvo iedzīvotāju fonda atbalstītā projekta „Ceļā uz iecietīgāku sabiedrību: informēšana, izglītošana, atbalsts un sadarbība” ietvaros. Plašāka informācija par projektu: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/news/noslegusies-nvo-kapacitates-stiprinanas-programm-567/>

⁴⁴ Plašāka informācija par projektu: <https://cilvektiesibas.org.lv/lv/news/14majja-ir-organizets-pirmais-tiessaistes-seminars-529/>

tuvinieku veselībai vai dzimumneaizskaramībai, ja būs bijis pamats baidīties, ka šie draudi var tik īstenoti. Par šādu pārkāpumu var piemērot naudas sodu no 14 līdz 100 naudas soda vienībām. Tāds pats sods paredzēts arī mantisko interešu apdraudējuma gadījumā, ja ir bijis pamats baidīties, ka draudi var tikt īstenoti, kā arī par personas uzmācīgu vajāšanu, kas izpaužas kā izsekošana, novērošana vai nevēlama, uzbāzīga un traucējoša saziņa. Administratīvo atbildību piemēro neatkarīgi no tā, vai agresija īstenota, komunicējot ar personu tieši vai attālināti, tostarp sūtot vēstules, publicējot informāciju sociālajos tīklos vai veicot citas darbības, kas vērstas uz nedrošības sajūtas radīšanu. Tāpat Valsts policijas koledžā ir izstrādāts metodiskais materiāls „Naida noziegumu izmeklēšana”.

Eiropas Komisijas pret rasismu un neiecietību 2019.gadā Latvijai izteiktajā rekomendācijā aicināja Valsts policijā izveidot nodaļu, kuras uzdevums būtu nodrošināt saikni ar mazaizsargātām sabiedrības grupām, lai palielinātu uzticību policijai un risinātu jautājumus par nepietiekamu ziņošanu par rasistiski, homofobiski un transfobiski motivētiem naida noziegumiem. Valsts policija, īstenojot strukturālo reformu, plāno ieviest prevencijas inspektoros, kuru darba pienākumos iespēju robežās ietilps sadarbība un darbs ar dažādu sabiedrības grupu pārstāvjiem t.sk. mazāk aizsargātajām grupām. Lai Valsts policijas amatpersonas varētu efektīvi īstenot izmeklēšanas funkciju, tai skaitā iespēju robežās nodrošinot drošību mazāk aizsargātajām sabiedrības grupām, būtiska ir atbilstoša izglītība un profesionālā pilnveide. Naida noziegumu tēma tiek apskatīta šādās Valsts policijas koledžas īstenotajās mācību programmās un Valsts policijas darbiniekiem paredzētās pieaugušo neformālās izglītības programmās: „Naida noziegumu identifikācija un izmeklēšana”, „Musulmaņu kultūras, reliģijas un tiesību sistēmas izpratne cilvēktiesību aizsardzības kontekstā”, „Cilvēktiesību ievērošana Valsts policijas darbā”, „Policijas darbs daudznacionālā (multikulturālā) sabiedrībā” u.c. Turklāt visās Valsts policijas reģionālajās pārvaldēs ik gadu tiek īstenotas amatpersonu apmācības, kuru mācību programmā ir iekļauta naida noziegumu tēma.

2. Situācija antisemitisma mazināšanas un ebreju dzīvesvides saglabāšanas jomā

2016.gadā Starptautiskā holokausta piemiņas alianse (*International Holocaust Remembrance Alliance* (IHRA)) pieņēma juridiski nesaistošu darba definīciju terminam „antisemitisms” un tā plaši tiek izmantota visā pasaulē, tostarp Eiropas Komisijas oficiālajos dokumentos. Šādas definīcijas mērķis ir izglītēt sabiedrību par antisemitisma izpausmes veidiem, kā arī iniciatīvām, kas vērstas uz antisemitisma izpausmju atpazīšanu un apkarošanu.⁴⁵

Saskaņā ar Starptautiskā holokausta piemiņas alianSES (*International Holocaust Remembrance Alliance* (IHRA)) definīciju antisemitisms ir „noteikti uzskati par ebrejiem, kas var izpausties kā naidS pret ebrejiem. Retoriskas un fiziskas

⁴⁵ European Commission (2021). *Handbook for the practical use of the IHRA Working Definition of Antisemitism*. Luxembourg, p.6. Pieejams: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d3006107-519b-11eb-b59f-01aa75ed71a1/language-en>

antisemitisma izpausmes ir vērstas pret ebrejiem vai citu tautību cilvēkiem un/vai viņu īpašumu, pret ebreju kopienas iestādēm un reliģiskām vietām”. Vienlaikus, lai labāk paskaidrotu definīcijas būtību, Starptautiskā holokausta piemiņas aliansē (*International Holocaust Remembrance Alliance* (IHRA)) piedāvā 11 piemērus, kā antisemitisms var izpausties, piemēram, sabiedriskajā dzīvē, plašsaziņas līdzekļos, skolās, darbavietā un reliģiskajā sfērā.⁴⁶

Antisemitismam ir vairākas formas: reliģiskais, politiskais, sociālais, ekonomiskais, saimnieciskais, kultūras, etniskais un rasistiskais antisemitisms.⁴⁷

Latvija ir Starptautiskās holokausta piemiņas alianses (*International Holocaust Remembrance Alliance* (IHRA)) dalībvalsts kopš 2004.gada, un 2016.gada 26.maijā Latvija piedalījās Starptautiskās holokausta piemiņas alianses (*International Holocaust Remembrance Alliance* (IHRA)) plenārsēdē Bukarestē, kurā tika pieņemta juridiski nesaistoša antisemitisma definīcija. Definīcija jau šobrīd tiek izmantota, piemēram, Valsts policijas darbā, lai identificētu antisemitisma izpausmes un ar to saistītos noziegumus. Ar Plānu Latvija pieņem Starptautiskās holokausta piemiņas alianses (*International Holocaust Remembrance Alliance* (IHRA)) antisemitisma definīciju kā darba instrumentu. .

Viena no nežēlīgākajām antisemitisma izpausmēm ir holokausts, kas norisinājās Otrā pasaules kara laikā Vācijā un tās okupētajās teritorijās un ko mērķtiecīgi un sistemātiski īstenoja nacistiskais režīms. Otrā pasaules kara laikā Latvijā tika nogalināti aptuveni 70 tūkstoši Latvijas ebreju. Mūsdienās holokaustu var uzskatīt par vienu no vairāk pētītajiem vēstures notikumiem gan pasaulē, gan Latvijā.⁴⁸

Saskaņā ar 2018.gada nogalē veiktās Eirobarometra aptaujas rezultātiem 14% respondentu uzskatīja, ka Latvijā pastāv antisemitisms, bet 7% pieļāva, ka pēdējos piecos gados tas varētu būt pieaudzis. No tiem, kas uzskatīja, ka Latvijā pastāv antisemitisms: 18% uzskata, ka tas izpaužas kā holokausta noliegšana, 19% – ka antisemitisms izpaužas internetā, 13% – antisemitiski sienu uzraksti (grafiti) vai vandālisms, 11% – atklāts naidīgums vai draudi ebrejiem sabiedriskās vietās, 20% – ebreju kapu apgānīšana, 10% – fiziski uzbrukumi ebrejiem, 11% – antisemitiska attieksme skolās un augstskolā, 11% – antisemitiska attieksme politikā, bet 10%, ka antisemitisms ir novērojams plašsaziņas līdzekļos.⁴⁹

2021.gada 13.oktobrī Zviedrijas Karalistē norisinājās Starptautiskais Malmes forums holokausta atcerei un cīņai pret antisemitismu. Malmes foruma mērķis ir holokausta piemiņa un cīņa pret antisemitismu. Latvija forumā nostiprināja

⁴⁶ Turpat, pp.11-16.

⁴⁷ Ļenskis I., Bērziņš D., biedrība „Latvijas Cilvēktiesību centrs” (2015). *Antisemitisma izpausmes: vēsture un mūsdienas*. Rīga, 4.lpp.

Pieejams: https://cilvektiesibas.org.lv/media/attachments/21/01/2016/antisemitisma_brosura.pdf

⁴⁸ Turpat, 29.-32.lpp.

⁴⁹ Īpašais Eirobarometrs 484 (2018). *Antisemitisma uztvere*.

apņemšanos turpināt stiprināt holokausta piemiņu un starptautiskā līmenī veicināt cīņu pret dezinformāciju šajā jomā.⁵⁰

Saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras pētījumu „Antisemitisms: pārskats par antisemitiska rakstura incidentiem, kas reģistrēti Eiropas Savienībā 2010.–2020” par situāciju Latvijā norādīts, ka 2016.gadā tika ierosināts kriminālprocess saistībā ar Ebreju kapu apgānīšanu, par ko vainīgie tika saukti pie kriminālatbildības, 2017.gadā un 2018.gadā nav uzsākts neviens kriminālprocess, 2019.gadā tika uzsākti divi kriminālprocesi, bet 2020.gadā – tika uzsākts viens kriminālprocess saistībā ar antisemitismu.⁵¹

Savukārt saskaņā ar Valsts policijas un Valsts drošības dienesta sniegtajiem datiem laika periodā no 2019.gada līdz 2022.gadam ir uzsākti četri kriminālprocesi saistībā ar noziegumiem, kas iespējams ir saistīti ar antisemitismu. 2019.gadā tika uzsākti divi šādi kriminālprocesi, kas kvalificēti pēc Krimināllikuma 78.panta („Nacionālā, etniskā un rasu naida izraisīšana”). 2020.gadā tika uzsākts viens kriminālprocess par noziegumu, kas iespējams saistīts ar antisemitismu, bet 2021.gada septembrī tika pieņemts lēmums uzsākt kriminālvajāšanu pret vienu personu saskaņā ar Krimināllikuma 78.panta otro daļu, proti, par sociālajā vietnē „Facebook” ievietotu komentāru, kas pauž klaju neiecietību, naidu un vardarbību pret ebreju tautas pārstāvjiem.

Kopumā secināms, ka antisemitiska rakstura noziegumi Latvijā ir procentuāli maz. Turklāt katrs notikums (administratīva, krimināla un dažkārt pat civila rakstura), kas nonāk tiesībsargājošo iestāžu redzeslokā, tiek reģistrēts Elektronisko notikumu žurnālā un dati tiek skatīti un apkopoti regulāri, vērtējot arī atsevišķu tēmu problemātiku. Kopš 1998.gada Valsts policija nodrošina apsardzi sinagogai „Peitav Shul” Rīgā, un kopš tā laika noziedzīgi nodarījumi pret ebreju kopienas kultūrvietām nav izdarīti.

Pasaules Ebreju kongresa sagatavotajā paziņojumā attiecībā uz Latvijas Vispārējo periodisko pārskatu Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību padomes 48.sesijā (2021.gada septembris – oktobris) pieminēts, ka Latvijā antisemitisms novērojams pārsvarā interneta vidē, taču kopumā sabiedrībā vērojams zems antisemitisma līmenis.⁵² Skatot vairāku gadu statistikas datus un tendences, Latvijā ir novērojama vispārēja problemātika ar naida runu un naidīga noskaņojuma izpausmēm tiešsaistē. Tādēļ Valsts policija sadarbībā ar Latvijā populāriem tiešsaistes portāliem veic komentāru monitoringu, proti, ja persona (anonīma vai reģistrēta) tiešsaistē komentāros kurina naidu vai veicina naida runu, komentārs tiek

⁵⁰ Malmö International Forum on Holocaust Remembrance and Combating Antisemitism – Remember ReAct (13 October 2021). *Outcome Document. Pledges presented at the Malmö International Forum on Holocaust Remembrance and Combating Antisemitism.* pp.34-35. Pieejams: <https://www.government.se/4ad3b7/contentassets/7d3985b4106c41e69d699719533f16c0/outcome-document---pledges-presented-at-the-malmo-international-forum-on-holocaust-remembrance-and-combating-antisemitism.pdf>

⁵¹ European Union Agency for Fundamental Rights (2021). *Antisemitism: Overview of antisemitic incidents recorded in the European Union. 2010-2020.* Luxembourg, p.58. Pieejams: <https://fra.europa.eu/en/publication/2021/antisemitism-overview-2010-2020>

⁵² United Nations, Human Rights Council (2021). *Latvia, UPR Report Consideration - 31st Meeting, 48th Regular Session.* Pieejams: <https://media.un.org/en/asset/k1m/k1mb55g34o>

dzēsts un portālam pieejamā informācija tiek nodota Valsts policijai turpmāka lēmuma pieņemšanai.

Saskaņā ar biedrības „Latvijas Cilvēktiesību centrs” 2015.gadā izdotajā publikācijā „Antisemitisma izpausmes: Vēsture un mūsdienas” pausto, antisemitiskas izpausmes Latvijas interneta vidē pārsvarā novērojamas saistībā ar īpašumu restitūciju ebreju kopienai, kā arī par konflikta attīstību Tuvajos Austrumos.

Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību padomes Vispārējā periodiskā pārskata trešā cikla ietvaros viena no izteiktajām rekomendācijām Latvijai bija veicināt ebreju īpašumu restitūcijas jautājuma risināšanu⁵³ saskaņā ar 2009.gadā pieņemto Terezīnas deklarāciju⁵⁴. Latvijas Republikas Saeima 2022.gada 10.februārī pieņēma likumu „Par labas gribas atlīdzinājumu Latvijas ebreju kopienai”. Likuma „Par labas gribas atlīdzinājumu Latvijas ebreju kopienai” mērķis ir, balstoties uz faktu, ka holokausta laikā tika iznīcināta lielākā daļa no pirmskara Latvijas ebreju kopienas, apzinoties, ka Latvijas valsts nav vainojama un nav atbildīga par Latvijas okupācijas laikā nacistiskā režīma īstenoto holokaustu un padomju okupācijas režīma īstenoto īpašumu nacionalizāciju, bet apliecinot Latvijas valsts labo gribu likvidēt vēsturiskās netaisnīgās sekas, kas Latvijas teritorijā radušās nacistiskā totalitārā režīma īstenotā holokausta dēļ un padomju komunistiskā totalitārā režīma darbības rezultātā, atjaunot taisnīgumu un sniegt atbalstu Latvijas ebreju kopienai, atlīdzinot īpašuma tiesību atjaunošanas procesa ietvaros neatgūtā nekustamā īpašuma kadastrālo vērtību.⁵⁵

Antisemitisma mazināšanai un ebreju dzīvesvides saglabāšanai vairākas aktivitātes ir norisinājušās arī Latvijas pašvaldībās. Jelgavas valstspilsētas pašvaldībā katru gadu 4.jūlijā norisinās Ebreju tautas genocīda upuru piemiņas diena. Vienu reizi gadā norisinās arī ebreju kultūras dienas, kuru ietvaros notiek ebreju kultūru popularizējoši, informatīvi izglītojoši un sabiedrību saliedējoši pasākumi. Vienlaikus tiek atbalstīta arī ebreju valodas un vēstures apguve, nacionālo svētku – „Pesah”, „Purim” un „Rosh–ha shana” svinēšana, kā arī norisinās Izraēlas Valsts dibināšanas gadadienas pasākumi. Jelgavas valstspilsētā darbojas ebreju deju kolektīvs „Simha” un biedrība „Jelgavas ebreju biedrība”.

Rīgas valstspilsētas pašvaldība atklātu projektu pieteikumu konkursu ietvaros ir atbalstījusi vairākus projektus, kas vērsti uz antisemitisma mazināšanu, piemēram, biedrības „Rīgas Ebreju kopiena” 2018.gada projekts „Seminārs „Tolerance un daudzveidība””, kas bija veltīts jūtīgo vēstures jautājumu un genocīdu vēstures apmācības un pasniegšanas metodoloģijai, kā arī tolerances, daudzveidības, cilvēku tiesību principu apmācībai Latvijā un pasaulē. Savukārt biedrības „Radošā apvienība jauniešiem „TREPES”” 2020.gada projekts „Kultū(R)īga” bija vērsts uz sabiedrības

⁵³ United Nations, Human Rights Council. Universal Periodic Review – Latvia. Pieejams: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/lv-index>

⁵⁴ Terezīnas deklarācija. Pieejama: <https://wjo.org.il/our-work/international-declarations-resolutions/terezin-declaration/>

⁵⁵ Likums „Par labas gribas atlīdzinājumu Latvijas ebreju kopienai”, pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 2022.gada 10.februārī. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/330185-par-labas-gribas-atlidzinajumu-latvijas-ebreju-kopienai>

integrācijas Rīgas pilsētā veicināšanu un saliedētas sabiedrības veidošanās sekmēšanu, veidojot etniskās saskaņas un starpkultūru dialogu starp indivīdiem, grupām ar dažādu etnisko, kultūras, reliģisko un lingvistisko pamatu un mantojumu.

Vienlaikus Rīgas valstspilsētas pašvaldība ir atbalstījusi arī projektus, kas vērsti uz ebreju dzīvesvides saglabāšanu, tostarp biedrības „Rīgas Ebreju kopiena” 2020.gada projektu „Mazākumtautības Latvijā: šodienas skatījums”. Projekta ietvaros tika organizēts priekšlasījumu cikls, kurā piedāvāts mūsdienīgs skatījums uz Latvijas etnisko kopienu pagātņi un tagadni, sniedzot ieskatu jaunākajās atziņās un izgaismojot mazāk zināmus vēstures aspektus. Lekcijās runāts par dažādu minoritāšu lomu Latvijas vēsturē, atsevišķu Latvijas sabiedrības segmentu (intelektuāļu, speciālistu, politiķu) skatījumu uz minoritāšu un daudzveidības problemātiku, kā arī starpetnisko attiecību alternatīvām Latvijas vēsturē. Savukārt biedrībai „Žaņa Lipkes memoriāls” sniegts atbalsts privāto muzeju pasākumu īstenošanai ar mērķi – izgaismot ebreju glābšanas tēmu, izmantojot muzeja krājumu, mazināt aizspriedumus pret etniskām minoritātēm un citām reliģijām, izmantojot pedagoģiskās programmas, sarunas par holokausta filmām, teātra izrādes un tikšanās muzejā ar ebreju ģimenēm, attīstīt jaunas pedagoģiskās programmas izglītības iestādēm.

Rīgas valstspilsētas pašvaldība sniedz atbalstu arī biedrības „Rīgas Ebreju kopiena” korim „Šofar”, kā arī atbalsta iniciatīvas, kas vērstas uz atbalsta sniegšanu ebreju dzīves videi: saskaņotas mācību priekšmetu programmas Ivritā un ebreju vēsturē Š.Dubnova Rīgas Ebreju vidusskolas izglītības programmās, atbalstīts elastīgs mācību process, respektējot ebreju tautas svinamās dienas un citas tradīcijas. Kopš 2013.gada Rīgā darbojas NVO nams, piedāvājot bezmaksas resursus Rīgas nevalstiskajām organizācijām darbībai, sadarbības veidošanai, informācijas, labās prakses un pieredzes apmaiņai un organizāciju aktīvistu apmācībai. Piedāvātās iespējas regulāri izmanto ebreju biedrība „Goraļ”.

Aizkraukles novada pašvaldības Jaunjelgavas pilsētas svētkos 2022.gada 29.-31.jūlijā piedalījās klezmeru ansamblis „LChaim” no Rēzeknes ar repertuāru ebreju mūzikas ritmos. Svētku laikā tika izcelta ebreju nozīme un ietekme pilsētas attīstībā, kā arī pieminētas holokausta un represiju sekas un to ietekme, notika izzinoša ekskursija uz Jaunjelgavas ebreju kapsētu, kur ikviens varēja izzināt daudz jauna par ebreju tautas ikdienu, likteņiem un tradīcijām. Jaunjelgavā top piemineklis – piemiņas stēla pie Jaunjelgavas lielās sinagogas ēkas, kas atspoguļos Lielās sinagogas seno izskatu, minēs nosaukumu un laika periodu, kad tā darbojusies.

Bauskas novada pašvaldībā ir īstenotas vairākas aktivitātes, kas vērstas uz antisemitisma izpausmju mazināšanu, kā arī uz ebreju dzīvesvides atbalstu. 2017.gada 15.oktobrī Bauskā, Rīgas ielā, bijušās ebreju sinagogas vietā sadarbībā ar Latvijas ebreju draudžu un kopienu padomi atklāts tēlnieka Ģ.Burvja veidots vides objekts „Sinagogas dārzs”. 2021.–2022.gadā ir aktualizēta problemātika par Vecās ebreju kapsētas iezīmēšanu un sakopšanu. 2022.gadā izveidots audio gids „Ebreji Bauskā”. 2022.gada 7.septembrī sadarbībā ar Šauļu muzeju „Aušra” (Lietuva) Bauskas muzejā atklāta Šauļu mākslinieka G. Bogdanavičius izstāde “Sinagogas un ebreji – zudusī litvaku pasaule”. 2017.–2022.gadā dažādās vietās un dažādās

auditorijās Bauskas muzeja Vēstures nodaļas vadītājs Aigars Urtāns lasījis sešas lekcijas un referātus par ebrejiem Bauskā un holokaustu, kā arī vadījis deviņas ekskursiju grupas pilsētā un muzejā par ebrejiem Bauskā.

Ludzas novada pašvaldībā projekta „Ludzas Lielās sinagogas restaurācija un ebreju garīgā mantojuma atdzimšana” ietvaros 2016.gadā pabeigti Ludzas Lielās sinagogas restaurācijas darbi. Programmas „Latvijas skolas soma” ietvaros 2022.gadā tika plānots īstenot muzejpedagoģiskās nodarbības 5.-12.klases izglītojamiem „Iepazīsti Ludzas ebreju kopienas vēsturi”, kas norisināsies Ludzas Lielajā sinagogā. Šo nodarbību laikā izglītojamiem ir iespēja iepazīties ar Ludzas ebreju kopienas vēsturi, tās tradīcijām un ivritu. Ludzas novadā aktīvi darbojas Ludzas ebreju biedrība, kas rūpējas par ebreju kultūras un vēstures mantojuma saglabāšanu un popularizēšanu, kā arī Ludzas ebreju biedrības biedru interešu pārstāvēšanu valsts, pašvaldību un citās institūcijās.

Preiļu novada pašvaldības iestāde Preiļu vēstures un lietišķās mākslas muzejs sadarbībā ar Preiļu novada kultūras centru kopš 2004.gada organizē holokausta upuru piemiņas pasākumus Preiļos. Šie pasākumi tradicionāli notiek augusta pirmajā svētdienā, tuvu 9.augustam, kad Preiļos tika noslepkavoti pēdējie ebreju tautības iedzīvotāji. 2004.gadā Preiļos tika atklāts holokausta upuru memoriāls. 2013.gadā un 2014.gadā vācu studenti kopā ar Preiļu 1.pamatskolas jauniešiem sakopa ebreju pilsoņu kapsētu. 2015.gadā par privātiem līdzekļiem tika atklāta piemiņas arka ebreju kopienai Preiļos. 2017.gadā ir izstrādāta un izglītības iestādēm tiek piedāvāta izglītojošā programma 9.-12.klašu izglītojamiem „Domāt par holokaustu nozīmē domāt pašam par sevi”. 2020.gadā šī programma ir iekļauta projektā „Latvijas skolas soma” un tiek piedāvāta arī citām izglītības iestādēm Latvijā. 2021.gadā Preiļu vēstures un lietišķās mākslas muzejs organizēja divas tiešsaistes lekcijas „Ebreju kopiena Preiļos un holokausts” Preiļu valsts ģimnāzijas 12.klašu izglītojamiem. Interesentiem muzejs organizēja Dr.Sc.Comm. Didža Bērziņa tiešsaistes lekciju „Holokausts Latvijā un Latgalē: notikumi, konteksts, atbalss”.

Par ebrejiem un ebreju kopienu dzīvi Talsu novadā ir izdotas vairākas grāmatas – vēsturnieces, Talsu Valsts ģimnāzijas vēstures, filozofijas, politikas un tiesību pedagoģes Antras Grūbes grāmata „Talsu ebreji” (biedrība „Aleksandra Pelēča lasītava”, izdota 2013.gadā) – apjomīgs pētījums par ebrejiem un viņu dzīves gaitām. Informācija par Talsu pusē dzīvojošajiem ebrejiem un viņu ģimenēm skatāma arī Talsu novada muzeja izdotajos rakstu krājumos „Talsu novada muzeja raksti I”, „Talsu novada muzeja raksti II” un „Talsu novada muzeja raksti III”. No 2018.gada līdz 2020.gadam īstenots vērienīgs projekts – Sabiles sinagogas atjaunošana. Sabiles ebreju sinagoga tās sākotnēji paredzētajam mērķim tika izmantota līdz Otrajam pasaules karam.

Valmieras novada pašvaldībā ir norisinājusies dekoratīvi dendroloģiskās kompozīcijas „Nenovāktā raža” atklāšana memoriālā Otrā pasaules karā kritušajiem, kas īpaša arī ar to, ka padomju laikā autoriem izdevās paust vēstījumu, ka tas ir līdzjūtības un cieņas apliecinājums cilvēkiem, kuri bija spiesti 1941.gada un 1949.gada deportācijās pamest mājas, kā arī holokausta upuriem.

IV.Pasākumi plāna mērķa sasniegšanai

Plāna mērķis							
Rezultatīvie rādītāji		Subjektīvā diskriminācijas pieredze, ESS (2020.g. 9,8% ⇒ 2024.g. 7,2%).					
N. p.k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atsauce uz politikas dokumentu vai normatīvo aktu	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš (līdz pusgadam)
1.	Vienojošas atceres kultūras attīstību veidojošas iniciatīvas	Uzlabojusies sabiedrības izpratne par pretrunīgiem Latvijas vēstures jautājumiem, tai skaitā par komunistiskā režīma un nacistiskā režīma īstenotajām represijām pret Latvijas iedzīvotājiem Otrā pasaules kara laikā.	<p>Katru gadu organizēti vismaz 2 pasākumi par komunistiskā režīma īstenotajām represijām pret Latvijas iedzīvotājiem Otrā pasaules kara laikā;</p> <p>Katru gadu īstenots vismaz 1 piemiņas pasākums holokausta upuru piemiņai un to Latvijas iedzīvotāju piemiņai, kuri glābuši ebrejus Otrajā pasaules karā;</p> <p>Katru gadu īstenots vismaz 1 piemiņas pasākums Otrā pasaules kara laikā īstenotā romu holokausta upuru piemiņai.</p>	SPASAP	KM		2023.gada II pusgads
2.	Naida runas mazināšanas atbalsta programma projekta „Kapacitātes veidošana un izpratnes paaugstināšana neiecietības novēršanai un apkarošanai Latvijā	<p>Veicināta sabiedrības izglītošana par naida runu internetā, riskiem, ar ko saskaras jaunieši internetā un mediju izglītošana;</p> <p>Veicināta iedzīvotāju spēja identificēt naida runu, ziņot par to un izmantot konstruktīvas metodes, lai ar to cīnītos;</p> <p>Sabiedrības tolerances pret naida runu mazināšana.</p>	<p>Veikts pētījums par tiesisko regulējumu cīņai pret naida noziegumiem un ksenofobiju, ieskaitot homofobiju un naida runu tiešsaistē un tā ieviešana praksē Latvijā;</p> <p>Atbilstoši pētījuma rezultātiem izstrādāti un prezentēti normatīvo aktu grozījumu priekšlikumi;</p> <p>Izstrādātas vadlīnijas juristiem un citām saistītajām pusēm par pareizu un efektīvu tiesību normu piemērošanu praksē;</p>	SPASAP	SIF	LU, Valsts policija, Tiesu administrācija, Prokuratūra	2023. gada I pusgads

	– CALDER” ietvaros		Izstrādāta un pārbaudīta apmācību programma profesionāļiem, kas tieši iesaistīti naida noziegumu apkarošanā; Apmācīti 16 policisti, 16 prokurori, 16 tiesneši, 16 SIF darbinieki un apmācīti 3 darbinieki no katras partneriestādes, kas pēc tam pasniegs mācības (kopā 12).				
3.	Modrības veicināšanas aktivitātes	Veicināta sabiedrības izglītošana par naida runu internetā, tās atpazīšana un informētība par rīcību sevis pasargāšanai.	2023.gadā izstrādāts speciāls informatīvs materiāls un organizēts modrības veicināšanas pasākums.		VP		2023. gada II pusgads
4.	Datu par drošību un psiholoģisko labklājību vispārējās un profesionālajās izglītības iestādēs apkopošana un analīze	Apkopoti un analizēti dati par drošību un psiholoģisko labklājību izglītības iestādēs, iegūta informācija par vienlīdzību un nediskrimināciju izglītības vidē.	2023.gadā veikts informācijas apkopojums pēc vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu akreditācijas.	MK 06.10.2020. noteikumi Nr.618	IKVD	Izglītības iestādes	2023.gada II pusgads

5.	Sekmēt aktīvu iekļaušanu, lai veicinātu vienlīdzīgas iespējas un aktīvu līdzdalību, kā arī uzlabotu nodarbinātību ⁵⁶	<p>Politikas veidošanā un īstenošanā iesaistīto institūciju (valsts un pašvaldības) nodarbināto izglītošanas/informēšanas pasākumi par vienlīdzīgu iespēju un nediskriminācijas principa integrēšanu politikas plānošanas un īstenošanas procesos.⁵⁷</p> <p>Atbalsta sniegšana darba devējiem iekļaujošas darba vides un diskriminācijas novēršanas jautājumos.⁵⁷</p> <p>Atbalsta pasākumi sabiedrības vispārējās izpratnes paplašināšanai un izglītošanai par dažādām diskriminācijas riskiem pakļautām iedzīvotāju grupām.⁵⁸</p>	<p>Sniegts atbalsts 211 nacionāla, reģionāla vai vietēja mēroga valsts administrācijas vai sabiedrisko pakalpojumu iestādēm, kā arī 500 biedrībām un nodibinājumiem, mikrouzņēmumiem un mazajiem vai vidējiem uzņēmumiem;</p> <p>Sniegts atbalsts 124 biedrībām un nodibinājumiem; sniegts atbalsts 18 600 diskriminācijas riskam pakļautām personām, kurām mazināts diskriminācijas risks un veicināta iekļaušanās sabiedrībā.⁵⁹</p>	MK 16.11.2021. rīkojums Nr.841 ⁶⁰	LM	Projektu īstenotāji	2023.gada II pusgads ⁶¹
6.	Diskriminācijas situācijas izpēte Latvijā	Veikta izpēte par diskriminācijas situāciju Latvijā.	Veikts analītisks un datos pamatots situācijas izvērtējums, izzinot un analizējot sociālās atstumtības un diskriminācijas riskam pakļauto personu grupu viedokli, pretdiskriminācijas ekspertu un darba devēju situācijas novērtējumu, kā arī apzinot starptautisko pieredzi dažādības		SIF	pētnieki	2023.gada I pusgads

⁵⁶ Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.-2027.gadam 4.3.4.specifiskā atbalsta mērķis. Detalizētāka informācija par plānotajiem projektiem būs pieejama pēc attiecīgu Ministru kabineta noteikumu izstrādes un apstiprināšanas. Programma "Eiropas Savienības kohēzijas politikas programma 2021.-2027. gadam" apstiprināta ar Eiropas Komisijas 2022.gada 25.novembra īstenošanas lēmumu par Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Kohēzijas fonda, Eiropas Sociālā fonda Plus un Taisnīgas pārkārtošanās fonda atbalsta piešķiršanai saskaņā ar mērķi "Investīcijas nodarbinātībai un izaugsmei" Latvijā (CCI 2021LV16FFPR001).

⁵⁷ 4.3.4.specifiskā atbalsta mērķa 4.3.4.1.pasākums „Vienlīdzīgu iespēju un nediskriminācijas veicināšana” (ierobežota projektu iesniegumu atlase).

⁵⁸ 4.3.4.specifiskā atbalsta mērķa 4.3.4.2.pasākums „Atbalsta pasākumi diskriminācijas riskam pakļautajām sabiedrības grupām vienlīdzīgu iespēju un tiesību realizēšanai dažādās dzīves jomās” (atklāta projektu iesniegumu atlase).

⁵⁹ Rezultatīvos rādītājus plānots sasniegt līdz 2028.gadam.

⁶⁰ Ministru kabineta 2021.gada 16.novembra rīkojums Nr.814 „Par Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmu 2021.–2027. gadam”. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/327732-par-eiropas-savienibas-kohezijas-politikas-programmu-2021-2027-gadam>

⁶¹ Pasākumu plānots īstenot līdz 2029.gadam.

			vadībā un sniegtas rekomendācijas situācijas uzlabojumam.				
7.	Atbalsts Holokausta piemiņas alianses (IHRA) pieņemtajai antisemitisma definīcijai Eiropas Savienības antisemitisma apkarošanas politikas kontekstā	Lai gan Latvijā antisemitisms ir zemā līmenī, izprotot problemātiku globālā un Eiropas Savienības līmenī, kā arī solidarizējoties ar citām valstīm cīņā pret antisemitismu, apstiprinām gatavību izmantot definīciju kā darba instrumentu nacionālā līmenī.	No 2023.gada praksē (piemēram, izstrādājot jaunus informatīvos un mācību materiālus, kā arī darba vadlīnijas) tiek nostiprināts, ka tiesībsargājošās institūcijas, papildus esošajam normatīvajam ietvaram Holokausta piemiņas alianses (IHRA) antisemitisma definīciju izmanto kā vēl vienu instrumentu naida noziegumu identificēšanai.		ĀM, IeM, ĢP, TM	KM	2023.gada II pusgads

V.Ietekmes novērtējums uz valsts un pašvaldību budžetu

Ministriņām un citām atbildīgajām institūcijām Plānā paredzēto pasākumu īstenošanu 2023.gadā nodrošināt piešķirto valsts budžeta līdzekļu ietvaros.

1.Kopsavilkums par plānā iekļauto uzdevumu īstenošanai nepieciešamo valsts un pašvaldību budžeta finansējumu

Nr.	Uzdevums/ Pasākums	Budžeta resors	Budžeta programmas (apakšprogram mas) kods un nosaukums	Vidēja termiņa budžeta ietvara likumā plānotais finansējums			Nepieciešamais papildu finansējums					Pasākuma īstenošan as gads (ja pasākuma īstenošan a ir terminēta)
				2023.gads	2024.gads	2025.gads	2023.gads	2024.gad s	2025.gad s	turpmākaj ā laikaposm ā līdz pasākuma pabeigšan ai (ja pasākuma īstenošana ir terminēta)	turpmāk ik gadu (ja pasākum a izpilde nav terminēt a)	
		Finansējums Plāna realizācijai kopā		171 115								
		tai skaitā:										
		08.Sabiedrīb as integrācijas fonds		11 115								
		tai skaitā:										
		01.00.00 Sabiedrības integrācijas fonda vadība		11 115								

		22.Kultūras ministrija		160 000								
			tai skaitā:									
			26.01.00 „Sabiedrības integrācijas pasākumu īstenošana”	160 000								
1.	Vienjošas atceres kultūras attīstību veidojošas iniciatīvas ⁶²	22.Kultūras ministrija	26.01.00 Sabiedrības integrācijas pasākumu īstenošana	160 000								
2.	Naida runas mazināšanas atbalsta programma projekta „Kapacitātes veidošana un izpratnes paaugstināšana neiecietības novēršanai un apkarošanai Latvijā – CALDER” ietvaros	08.Sabiedrības integrācijas fonds	67.06.00 „Eiropas Kopienas iniciatīvas projektu un pasākumu īstenošana” ⁶³									
3.	Modrības veicināšanas	14.Iekšlietu ministrija	Budžeta ietvaros ⁶⁴									

⁶² Plāns „Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2021.-2023.gadam”. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/329302-par-saliedetas-un-pilsoniski-aktivas-sabiedribas-attistibas-planu-2022-2023-gadam>

⁶³ Pasākuma finansējums ir ietverts SPASAP 3.2.7.pasākumam norādītajā finansējumā.

⁶⁴ Pasākuma īstenošana norisinās institūcijas pamatfunkciju ietvaros, tāpēc konkrētu finansējuma apmēru nav iespējams izdalīt.

	aktivitātes											
4.	Datu par drošību un psiholoģisko labklājību vispārējās un profesionālajās izglītības iestādēs apkopošana un analīze	15. Izglītības un zinātnes ministrija	42.07.00 „Izglītības kvalitātes valsts dienesta darbības nodrošināšana” ⁶⁵									
5.	Sekmēt aktīvu iekļaušanu, lai veicinātu vienlīdzīgas iespējas un aktīvu līdzdalību, kā arī uzlabotu nodarbinātību	18. Labklājības ministrija	63.08.00 „Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+) projektu un pasākumu īstenošana (2021-2027)” ⁶⁶									2028
6.	Diskriminācijas situācijas izpēte Latvijā	08. Sabiedrības integrācijas fonds	01.00.00 Sabiedrības integrācijas fonda vadība	11 115								
7.	Atbalsts Holokausta piemiņas alianses (IHRA)	11. Ārlietu ministrija	Budžeta ietvaros ⁶⁷									

⁶⁵ Pasākuma īstenošana norisinās institūcijas pamatfunkciju ietvaros, tāpēc konkrētu finansējuma apmēru nav iespējams izdalīt.

⁶⁶ Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.-2027.gadam 4.3.4.specifiskā atbalsta mērķis. Detalizētāka informācija par plānoto finansējumu sadalījumā pa gadiem būs pieejama pēc attiecīgu Ministru kabineta noteikumu izstrādes un to apstiprināšanas. 4.3.4.1.pasākuma kopējais attiecināmais finansējums ir 2 000 000 *euro*, tai skaitā Eiropas Sociālā fonda Plus finansējums – 1 700 000 *euro* un valsts budžeta līdzfinansējums – 300 000 *euro*. 4.3.4.2.pasākuma kopējais attiecināmais finansējums ir 5 582 000 *euro*, tai skaitā Eiropas Sociālā fonda Plus finansējums – 4 744 700 *euro* un valsts budžeta līdzfinansējums – 837 300 *euro*.

⁶⁷ Pasākuma īstenošana norisinās institūcijas pamatfunkciju ietvaros, tāpēc konkrētu finansējuma apmēru nav iespējams izdalīt.

pieņemtajai antiseņitisma definīcijai Eiropas Savienības antiseņitisma apkaršanas politikas kontekstā												
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Kultūras ministrs

(paraksts**)

N. Puntulis

** Dokuments ir parakstīts ar TAP portāla elektroniskās parakstīšanas rīku

2022.gadā īstenotie pasākumi

N. p.k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atsauce uz politikas dokumentu vai normatīvo aktu	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš (līdz pusgamam)
1.	Starpkultūru komunikācijas mācības speciālistiem	Uzlabojušās dažādu jomu speciālistu zināšanas par kultūru daudzveidību un uzlabojušās starpkultūru dialoga prasmes, kā arī pilnveidota spēja īstenot integrācijas pasākumus.	Starpkultūru komunikācijas kursu apguvuši vismaz 200 dažādu jomu speciālisti.	SPASAP	KM		2022.gada II pusgads
2.	Sabiedrības izpratnes un informētības paaugstināšanas pasākumi par diskriminācijas mazināšanu un tolerances veicināšanu ⁶⁸	Izstrādāta un īstenota sabiedrības izpratnes un informētības pasākumu kampaņa, veicinot dažādu sabiedrības grupu izpratnes par diskrimināciju paaugstināšanos, veicinot toleranci un sabiedrības saliedētību ar dažādām diskriminācijas riskam pakļauto	Turpināta sabiedrības izpratnes un informētības paaugstināšanas kampaņa.		SIF	LM, KM	2022.gada II pusgads

⁶⁸ Aktivitāte tiek īstenota ESF darbības programmas 2014.-2020.gadam „Izaugsme un nodarbinātība” 9.1.4.specifiskā atbalsta mērķa „Palielināt diskriminācijas riskiem pakļauto personu integrāciju sabiedrībā un darba tirgū” 9.1.4.4.pasākuma „Dažādību veicināšana (diskriminācijas novēršana)” ietvaros. Atsevišķas pasākuma aktivitātes ir ietvertas arī Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādņēs 2021.-2027.gadam (apstiprinātas Ministru kabinetā 01.09.2021.), Plānā sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju veicināšanai 2021.-2023.gadam (apstiprināts Ministru kabinetā 17.08.2021.), gan arī Plānā personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2021.-2023.gadam (apstiprināts Ministru kabinetā 17.08.2021.).

N. p.k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atsauce uz politikas dokumentu vai normatīvo aktu	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš (līdz pusgadam)
		personu grupām, kā arī veicinot izpratni par sociālās iekļaušanas nozīmi un informētību par pakalpojumu pieejamību mērķa grupām.					
3.	Aptauja par diskrimināciju vispārējās un profesionālajās izglītības iestādēs	Attīstīta izglītības iestāžu izpratne par diskriminācijas / diskriminācijas novēršanas nozīmi izglītībā, iegūta informācija par diskriminācijas jautājumu risināšanu izglītības iestādēs.	Veikta vispārējās un profesionālās izglītības pedagogu un izglītojamo aptauja un nodrošināts aptaujas rezultātu apkopojums.	MK 06.10.2020. noteikumi Nr.618 ⁶⁹	IKVD	Izglītības iestādes	2022. gada II pusgads
4.	Mērķēti pasākumi saliedētas sabiedrības veicināšanai	Veicināta tolerance un sabiedrības saliedētība starp dažādām diskriminācijas riskam pakļauto personu grupām.	Īstenoti mērķtiecīgi atbalsta un tematiskie pasākumi sabiedrības izpratnes un informētības paaugstināšanai par diskriminācijas aizlieguma principiem - dzimuma diskriminācija, diskriminācija vecuma dēļ, diskriminācija uz invaliditātes pamata, diskriminācija rases vai etniskās piederības dēļ, diskriminācija uz seksuālās orientācijas pamata un diskriminācija reliģijas vai ticības dēļ.		SIF	NVO un PR aģentūras	2022.gada II pusgads

⁶⁹ Ministru kabineta 2020.gada 6.oktobra noteikumi Nr.618 „Izglītības iestāžu, eksaminācijas centru, citu [Izglītības likumā](https://likumi.lv/ta/id/317820-izglitibas-iestazu-eksaminacijas-centru-citu-izglitibas-likuma-noteiktu-instituciju-un-izglitibas-programmu-akreditacijas) noteiktu institūciju un izglītības programmu akreditācijas un izglītības iestāžu vadītāju profesionālās darbības novērtēšanas kārtība”. Pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/317820-izglitibas-iestazu-eksaminacijas-centru-citu-izglitibas-likuma-noteiktu-instituciju-un-izglitibas-programmu-akreditacijas>

N. p.k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atsauce uz politikas dokumentu vai normatīvo aktu	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš (līdz pusgadam)
			Noslēgti 6 pakalpojuma līgumi, katrs par savu diskriminācijas jomu, paredzot virkni sabiedrības informēšanas pasākumu īstenošanu.				
5.	Sabiedriskās domas aptauja par sabiedrības izpratni par diskriminācijas aspektiem	Apzināts iedzīvotāju viedoklis un izpratne par diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai ticības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ.	Veikta reprezentatīva sabiedriskās domas aptauja un iegūto datu analīze.		LM	pētnieki	2022.gada II pusgads

2022.gadā īstenoto pasākumu finansējums

Nr.	Uzdevums/ Pasākums	Budžeta resors	Budžeta programmas (apakšprogrammas) kods un nosaukums	Finansējums 2022.gadā
		Finansējums Plānā ietverto pasākumu īstenošanai kopā 2022.gadā		878 446
		tai skaitā:		
		08.Sabiedrības integrācijas fonds		702 474
			tai skaitā:	
			01.00.00 „Sabiedrības integrācijas fonda vadība”	378 855
			63.07.00 „Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana”	304 799
			67.06.00 „Eiropas Kopienas iniciatīvas projektu un pasākumu īstenošana”	18 820
		18.Labklājības ministrija		
			tai skaitā:	
			63.07.00 „Eiropas Sociālā fonda (ESF) īstenotie projekti labklājības nozarē (2014-2020)”	15 972
		22.Kultūras ministrija		
			tai skaitā:	

			26.01.00 „Sabiedrības integrācijas pasākumu īstenošana”	160 000
1.	Vienotības atceres kultūras attīstību veidojošas iniciatīvas	22.Kultūras ministrija	26.01.00 Sabiedrības integrācijas pasākumu īstenošana	160 000
2.	Starpkultūru komunikācijas mācības speciālistiem	22.Kultūras ministrija	70.18.00 Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds ⁷⁰	
3.	Sabiedrības izpratnes un informētības paaugstināšanas pasākumi par diskriminācijas mazināšanu un tolerances veicināšanu	08.Sabiedrības integrācijas fonds	63.07.00 „Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana” ⁷¹	304 799
4.	Naida runas mazināšanas atbalsta programma projekta „Kapacitātes veidošana un izpratnes paaugstināšana neiecietības novēršanai un apkarošanai Latvijā – CALDER” ietvaros	08.Sabiedrības integrācijas fonds	67.06.00 „Eiropas Kopienas iniciatīvas projektu un pasākumu īstenošana”	18 820
5.	Modrības veicināšanas aktivitātes	14.Iekšlietu ministrija	Budžeta ietvaros	
6.	Aptauja par diskrimināciju vispārējās un profesionālajās izglītības iestādēs	15. Izglītības un zinātnes ministrija	42.07.00 „Izglītības kvalitātes valsts dienesta darbības nodrošināšana” ⁷²	

⁷⁰ Pasākuma finansējums ir ietverts SPASAP 3.1.1.pasākumam norādītajā finansējumā.

⁷¹ Pasākuma īstenošana un tam nepieciešamais finansējums (ESF darbības programmas 2014.-2020.gadam „Izaugsme un nodarbinātība” 9.1.4.specifiskā atbalsta mērķa „Palielināt diskriminācijas riskiem pakļauto personu integrāciju sabiedrībā un darba tirgū” 9.1.4.4.pasākuma „Dažādību veicināšana (diskriminācijas novēršana)” ietvaros) ietverts Labklājības ministrijas izstrādātajā Plānā sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju veicināšanai 2021.-2023.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2021.gada 17.augusta rīkojumu Nr.578 (prot. Nr.56 43.§)). Atsevišķas pasākuma aktivitātes ir ietvertas arī Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādņēs 2021.-2027.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2021.gada 1.septembra rīkojumu Nr.616 (prot. Nr.58 37.§)) un Plānā personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2021.-2023.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2021.gada 17.augusta rīkojumu Nr.577 (prot. Nr.56 42.§)).

⁷² Pasākuma īstenošana norisinās institūcijas pamatfunkciju ietvaros, tāpēc konkrētu finansējuma apmēru nav iespējams izdalīt.